

1 פרק שני – בראשונה

2 בפרק זה יבואר סדר עבודת השחר שהיה במקדש, וכן יבואר שהיו
3 מטילים גורל בין הכהנים מי יזכה בכל עבודה.

משנה

4 משנה זו היא המשך של המשנה שבסוף הפרק הקודם (כ). שהיו
5 נוטלים דשן מעל המזבח החיצון כל יום בקריאת הגבר, וזו היא
6 'תרומת הדשן' שהיתה העבודה הראשונה ביום.
7 **בְּרֵאשׁוֹנָה** – בתחילה [קודם שאירעה התקלה כמבואר להלן], כל
8 מי שהיה רוצה לתרום את המזבח, והוא מאותו בית אב שמשמרתו
9 באותו יום, היה תורם תרומת הדשן, ולא היה גורל לכך. וכן שכן
10 הכהנים שרצו לתרום מריבון, עשו גורל בדרך זו, היו רצין ועולין
11 בַּבֶּבֶשׁ של המזבח, וכל הקודם את חבירו להיכנס בתוך ארבע אמות
12 העליונות של הכבש, וזה לתרום את המזבח. ואם היו שניהם שרין
13 בהגעתם לאותם ארבע אמות, היו עושים גורל, וכיצד נעשה אותו
14 גורל, הממונה על הפייסות אומר להן – לכל הכהנים הנמצאים
15 שם, הצביעו – הוציאו אצבעותיכם לפייס, וכך היה הפייס נערך,
16 הכהנים היו עומדים בעיגול, והממונה בא ונטל מצנפת מעל ראש
17 אחד הכהנים, ומכריז מניין יותר גדול ממספר הכהנים שהיו שם
18 וסופר את אצבעות הכהנים, ומי שהמנין כלה בו הוא הזוכה. ומה
19 הן מוציאות, לצורך גורל זה, אצבע אחת או שתיים. ואין מוציאת
20 אגודל במקדש. כך היה הסדר בראשונה, והתבטל משום תקלה
21 שאירעה, מעשה שהיו שניהם שרין, ורצין ועולין בַּבֶּבֶשׁ, ודחה אחד
22 מהן את חבירו, ונפל ונשברה רגלו, וכיון שראו בית דין שפאין
23 הכהנים ליד סכנה, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא
24 בַּפִּיִּים, כפי שנהגו בראשונה כשהיו שניהם שוים.
25 מסיימת המשנה: אַרְבַּע פִּיִּסוֹת הָיוּ שָׁם – בבית המקדש, בכל יום,
26 וזה הפייס הראשון.

נמרא

28 שואלת הגמרא: והא מעיקרא מאי מעמא לא תקינו לה רבנן פייסא
29 – מדוע קודם שאירעה התקלה לא נתקן פייס לתרומת הדשן, כפי
30 שנתקן לשאר עבודות.
31 משיבה הגמרא: מעיקרא סבור – מתחילה סברו חכמים כיון
32 דתרומת הדשן עבודת לילה היא – עבודה שכשרה לעשותה
33 בלילה, לא חשיבא להו – אינה חשובה כל כך לכהנים, ולא אתו –
34 ולא יבואו כהנים רבים לעשותה, ולא יתקוטטו, אך כיון דהיו
35 חכמים דבכל זאת קאיתו כהנים רבים, ואתו ליד סכנה, תקינו לה
36 פייסא.
37 מקשה הגמרא: והרי הקטרת איברים ופדרים [חלבים] של קרבן
38 תמיד של בין הערביים, דעבודת לילה היא – שגם היא עבודה
39 הכשרה בלילה ואף על פי כן תקינו לה רבנן פייסא. מתרצת
40 הגמרא: אף שעבודה זו נעשית בלילה סוף עבודה דייקא היא,
41 כלומר, אין זו עבודה לעצמה שנעשית בלילה, אלא היא המשך
42 וסוף להקרבת התמיד שכשרה רק ביום, ולכך חשובה היא אצל
43 הכהנים, והוצרכו לפייס.
44 מקשה הגמרא: האי נמי – הרי גם תרומת הדשן אף שנעשית
45 בלילה, מכל מקום תחלת עבודה דייקא היא, דאמר רבי יוחנן,
46 קידש ידיו ורגליו בלילה לתרומת הדשן, למחר – כשעולה השחר
47 אין צריך לחזור ולקדש, אם לא יצא מהמקדש, כיון ששכר קדש
48 מתחילת עבודה, והבינה הגמרא שהכוונה כיון שקידש ידיו
49 מתחילת עבודת היום, והיינו שתרומת הדשן היא תחילת עבודת
50 היום. מתרצת הגמרא: אימא דבברי רבי יוחנן, שהטעם הוא כיון
51 ששכר קידש ידיו מתחילה לשם עבודה, כלומר לצורך איזו עבודה,
52

דהיינו תרומת הדשן, אך באמת עבודת לילה היא.

ביאור נוסף מדוע מתחילה לא תקינו גורל לתרומת הדשן: אימא
דאמר, מעיקרא סבור, כיון דאימא אונם שניה, שהרי היו צריכים
לקום משנתם בכדי להרים את הדשן, לא אתו כהנים רבים
לעשותה, אך כיון דהיו דאיתו, וקאיתו נמי ליד סכנה, תקינו לה רבנן
פייסא.

מקשה הגמרא: והרי הקטרת איברים ופדרים של תמיד של בין
הערביים, דאימא – ששייך בו אונם שניה, שאף אם הקטירם ביום
היה צריך המקטיר להיות ניעור עד שיתעכלו האיברים, שאם
יכלו מהמזבח קודם לעכולם, צריך להחזירם על גבי המזבח, ואף
על פי כן תקינו לה רבנן פייסא, ולא סברו שירצו הכהנים לישון
ומחמת כן ימנעו מלבוא לצורך הקטרה זו. מתרצת הגמרא: שאני
מינא סמיכים – שונה שכיבה מקימה, כלומר, יותר קל לאדם
להיות ניעור כל הלילה, מאשר להשכים בבוקר משנתו, ולכן אף
שתיקנו פייס לצורך ההקטרה שבליילה, לא תקינו בתחילה פייס
לצורך תרומת הדשן שבבוקר.

שנינו במשנה 'מעשה שהיו שניהם רצים וכו', התקינו שלא יהו
תורמין את המזבח אלא בפייס. מקשה הגמרא: ותקנתא להו נאסא
הוא – וכי תקנה זו של הפייס היתה לצד זה, כלומר, לצורך
עבודת תרומת הדשן, ומחמת מעשה שהיה, הלא תקנתא להאי
נאסא הוא – לצד אחר היתה תקנה זו, דתניא, מי שזכה בתרומת
הדשן [זוכה] בסידיור מערכה – עריכת מערכת העצים על
האש שעל גבי המזבח, ובתניתו שני גזירי עצים שאורכם כמידת
רוחב המערכה מעל עצי המערכה. וכיון שהתורם תרומת הדשן
הוא מסדר המערכה ושני הגזירים אם כן אף ללא הטעם המוזכר
במשנתנו היה צורך לתקן לה גורל, שהרי כהן זה עושה גם
עבודות חשובות, ולעבודה חשובה באו כהנים רבים, וצריך לפייס
עליה.

מתרצת הגמרא: אמר רב אשי, שתי תקנות שונות הו, מעיקרא –
קודם לכל התקנות, סבור לא אתו, וכפי שנתבאר, ולכן לא תקינו
פייס. כיון דהיו דאיתו וקאיתו נמי ליד סכנה, תקינו לה פייסא כדי
שלא יתקוטטו, וכמבואר במשנה, וזו התקנה הראשונה. וכיון
דתקינו לה פייסא, לא אתו – שוב לא באו הכהנים לפייס משום
דאמר, מי יסדר דמתרמי לו – מי יאמר שיוזמן לנו לזכות בגורל.
לכך נדר – שוב חזרו ותקינו להו לכהנים שמי שזכה בתרומת הדשן
זכה בסידיור מערכה ובשני גזירי עצים, כי היכי דניתו ונפייסו –
בכדי שיבואו הכהנים וישתתפו בגורל, וכמבואר בברייתא, וזו
התקנה השנייה.

שנינו במשנה: וכן שכן מרובין וכו' רצין ועולין בכבש, כל הקודם
את חבירו בארבע אמות זכה.

רב פפא הסתפק לאיזו ארבע אמות כוונת המשנה. קודם הבאת
הספק מקדים רב פפא: אמר רב פפא, פשיטא לי, ארבע אמות
דאדעא לא – פשוט לי שאין הכוונה לארבע אמות בקרקע שלפני
הכבש, שהרי רצין ועולין בַּבֶּבֶשׁ תנן, והיינו שארבע האמות הם
בכבש עצמו. וארבע אמות קמיתא – שבתחילת הכבש, נמי לא,
שהרי רצין ועולין בַּבֶּבֶשׁ תנן, והדר – ורק אחר כך אמרה המשנה
שכל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה, ומשמע שהיה צורך
לרוץ בכבש עצמו כדי לזכות. ארבע אמות דכיני כיני – שבאמצע
הכבש, נמי לא, משום דלא מסיקא מילתא – שאין ניכר מקומם של
אותם ארבע אמות שבאמצע הכבש. על כן פשיטא לי דנמי מוכח
תנן, שכוונת המשנה לארבע אמות הקרובות למזבח, כלומר
בראשו העליון של הכבש, שהקודם בארבע אמות אלו זכה.

הגמרא מביאה את ספיקו של רב פפא: בעי רב פפא, ארבע אמות
שאמר, האם מדירתם היתה בדריה – יחד עם 'אמה יסוד' ואמה
סובב שהיו בולטות מהמזבח מלמטה [יסוד] ומלמעלה [סובב],

יומא דף כב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קמא

(דברים כא טו) – **הָאָם עֲנִיָּה עֲרוּפָה לַכַּפְרָה, כָּל תַּנְפְּשׁוֹת הַלָּלוּ שְׁהוּרִים**
 אנו במלחמה על אחת כָּמָה וְכָמָה שְׁצִרִיכִים אנו כַּפְרָה עליהם,
 ולכן יש להניח הבהמות ולא להרגם כדי שנוכל להקריבם לכפרה.
 ועוד טענה, אף אם אדם – אנשי עמלק – **הָמָה מִה הָמָה, הָמָה מִה הָמָה,**
 ואם אנשי עמלק הנדולים **הָמָה, קָמִים מִה הָמָה,** ולכן לא הרג
 את הבהמות. **יָצָא בַת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ, (קהלת טו ז) אֵל תְּהִי צִדִּיק**
 הָרֶבֶה' כלומר אל תרחם על הרשעים.
 וכן בפרשת נוב עיר הכהנים, **בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ שְׂאוֹל לְדָוִד (שם כב**
יה) 'סֶב אִתָּה וּפָנַע בְּכֹהֲנִים' והלך דואג והרג שמונים וחמש כהנים
 בנוב עיר הכהנים, **יָצָא בַת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ לְשֹׂאֵל 'אֵל תִּרְשָׁע**
הָרֶבֶה,' כלומר, אל תתאכזר יותר מדאי.
 הגמרא מביאה מאמר בענין חטאי שואל ודוד: **אָמַר רַב הוּנָא, בְּמָה**
לֹא חָלִי וְלֹא מְרָגִישׁ – כִּמְהָ נִיצוֹל מַחוּלִי וְדֹאגָה נִבְרָא דְמִרְיָה סִייעָיה
 – אדם שאדונו בשמים עוזרו, שהרי שואל חטא כְּעִבְרִיהָ אִתָּהּ,
 וְעֵלְתָה לוֹ לְרַעָה, שְׁנַעֲשֵׁב בַמִּיתָה וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַמַּלְכוּת, ואילו
 דָּוִד חָטָא בְּשִׁתִּים וְלֹא עֲלָתָה לוֹ לְרַעָה, שלא נפסקה מלכותו.
 מבררת הגמרא: **שְׂאוֹל בִּפְתָּח מַאי הָיָא – מַה הָיָא אוֹתָהּ עִבְרִיהָ.**
 משיבה הגמרא: **מַעֲשֵׂה דְאָגָנִי, שְׁחָט שְׂאוֹל בְּמַה שֶׁלֹּא הָיָא אֵת אַגַּג**
 מֶלֶךְ עַמְלֶק (שמואל א' טו ט). שואלת הגמרא: **וְהָאֵל אִיבָא גַם מַעֲשֵׂה**
דְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים, הַנוֹכַח לְעִיל. מְשִׁיבָה הַגְמָרָה: אֲמַעֲשֶׂה דְאָגָנִי בְּתִיב
(שם טו יא) 'נִחְמִיתִי בִּי הַמְלִכִּיתִי אֶת שְׂאוֹל לְמָלְךְ, ומשמע שמחמת עוון
 זה לחוד נענש.
 הגמרא ממשיכה לבאר: דָּוִד בְּשִׁתִּים מַאי נִינְהוּ, חטא אחד הוא,
 מַעֲשֵׂה דְאִוְרִיָּה הַחִיתִי שֶׁשָּׁלַח דָּוִד לְמַלְחָמָה. ועון שני הוא מַעֲשֵׂה
 דְּהֶסֶתָּה – שִׁבְסוּף יָמֵינוּ הוֹסֵת לַמְנוּת אֶת יִשְׂרָאֵל, וכמו שכתוב
 (שמואל ב' כד א) **וַיִּסֶּף אֵף ה' לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסֶּת אֶת דָּוִד בֵּהֶם**
לֹאֲמַר לֹךְ מִנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת יְהוּדָה; ובכך גרם שיבוא דָּבָר עַל
 יִשְׂרָאֵל.
 שואלת הגמרא: **וְהָאֵל אִיבָא נִמִּי מַעֲשֵׂה דְבֵּת שָׁבַע, שִׁלְקָהּ בַּחֲזִיוֹ**
 שֶׁל אוריה בעלה. משיבה הגמרא: **הָתָם, אֲפִרְעוּ מִינִיהָ – נִפְרַעוּ**
 מִמֶּנּוּ וְנַעֲשֵׂה עַל כֵּךְ, דְּבִתִּיב דְּבַרְיָ הַתּוֹכַחָה שֶׁל נְתַן הַנְּבִיא לְדָוִד
 (שם יב ו) **וְאֵת הַכְּבִישָׁה יִשְׁלַם אֲרַבְעָתַיִם' – עַל בַּת שֶׁבַע וְשִׁנְמִשְׁלָהּ**
 בַּפְּסוּק לְכַבֶּשֶׁת הָרֶשֶׁת יִשְׁלַם פִּי אַרְבַּע, שִׁיעֲשֵׁב בִּארְבַּעַת יְלָדָיו,
 וְאֵלּוּ הֵם, יָלִיד – שְׁמַת הַיֶּלֶד הָרֵאשׁוֹן שֶׁנּוֹלַד לוֹ מִבֵּת שֶׁבַע (שם יב יח),
 אֲמִנּוֹן בְּנוֹ, שֶׁנִּהְרַג בַּצִּיּוֹן שֶׁל אֲבִשְׁלוֹם (שם יג כט), הָתָם, בְּתוֹ,
 שֶׁנִּאֲסָסָה, וְאֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ, שֶׁמֶרְדּוּ בּוֹ וְנִהְרַג (שם טו–יח).
 שואלת הגמרא: **הָתָם נִמִּי אֲפִרְעוּ מִינִיהָ – הֲרִי אֵף בַּחֲטָא שֶׁל**
'הַסֵּתָה' שֶׁמֶנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל נִפְרַעוּ מִמֶּנּוּ, דְּבִתִּיב (שם כד טו) 'וַיִּתֵּן ה'
דָּבָר (כַּעַם מִן הַבֶּקֶר) [בְּיִשְׂרָאֵל מִהֶבְרָן] וְעַד עַתָּה מוֹעֵד.' מְשִׁיבָה
 הגמרא: **הָתָם בַּחֲטָא שֶׁל 'הַסֵּתָה' לֹא אֲפִרְעוּ מְנוּפִיָּה – לֹא נִפְרַעוּ**
 מִדּוֹד עֲצָמוֹ אֲלֵא מִיִּשְׂרָאֵל. מַקְשָׁה הַגְמָרָה: **וְהֲרִי הָתָם – בַּעוֹן בַּת**
 שֶׁבַע, נִמִּי לֹא אֲפִרְעוּ מְנוּפִיָּה, אֲלֵא מִבְּנֵי. מִתְרַצֵּת הַגְמָרָה: **לֹאִי**
וְ–בִּאֲמַת) אֲפִרְעוּ מְנוּפִיָּה – נִפְרַעוּ גַם מִגּוֹפ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר
רַב, שֶׁשֶּׁה חֲרָשִׁים נִצְטָרְעוּ דָּוִד לֵאחֲרָ עוֹן בַּת שֶׁבַע, וּפְרָשׁוּ הִימָנוּ
סְבִיחָה, וְנִסְתַּלְקָה הִימָנוּ שְׁכִינָה, דְּבִתִּיב שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ הַתְּפִלָּל
(תהילים קט עט) 'שׁוּבוּ לִי דָוִד וַיִּדְעִי עֲדִיתִי, הִינֵנוּ הַסֵּתָה דְרִינִן
 שֶׁפִּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְכִתִּיב (שם נא יד) **'הַשִּׁיבָה לִּי שִׁשְׁוֹן יִשְׁעֶךְ,' הִינֵנוּ רוּחַ**
 הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ. הֲרִי שֶׁנַּעֲשֵׂה דָוִד בַּעֲצָמוֹ שֶׁנִּצְטָרְעוּ, וּפִרְשׁוּ
 מִמֶּנּוּ הַסֵּתָה דְרִינִן, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.
 הגמרא ממשיכה להקשות על רב הונא: **וְכִי הָיָא לְדָוִד רַק שְׁנֵי**
 חֲטָאִים אֵלּוּ וְשֶׁלֹּא נַעֲשֵׂה עֲלֵיהֶם, וְהָאֵל אָמַר רַב (שבת נא.) **קָבֵל דָּוִד**
לְשׁוֹן הָרַע כְּשֶׁבִרַח מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ, וְבֹא אֵלָיו צִיבָא וְאָמַר לוֹ
שִׁמְפִּיבּוֹשֶׁת מוֹרֵד בּוֹ. מִתְרַצֵּת הַגְמָרָה: רַב הוּנָא סוֹבֵר בְּשִׁמְפּוּאֵל,
דְּאָמַר (שם), לֹא קָבֵל דָּוִד לְשׁוֹן הָרַע, וְמַה שֶׁסִּבֵּר שִׁמְפִּיבּוֹשֶׁת מֵרֵד בּוֹ
 לֹא הִיָּה מִחֲמַת דְּבַר צִיבָא, אֲלֵא מִפְּנֵי דְּבָרִים הַנִּיכָרִים שֶׁרָאָה בּוֹ.
 מִמְּשִׁיבָה הַגְמָרָה וּמִתְרַצֵּת: **וְלָרַב נִמִּי, דְּאָמַר קָבֵל דָּוִד לְשׁוֹן הָרַע, יֵשׁ**
 לְתַרְץ דְּהָא אֲפִרְעוּ מִינִיהָ – שִׁבְכָה נִפְרַעוּ מִמֶּנּוּ עַל חֲטָא זֶה, דְּאָמַר
 רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ דָּוִד לְמִפְּיבּוֹשֶׁת לֵאחֲרָ
 שִׁמְפִּיבּוֹשֶׁת אָמַר לוֹ שֶׁלֹּא מֵרֵד בּוֹ כִּלְל (שם טו ז), 'אֲמַרְתִּי אִתָּהּ

אוּ דִּילְמָא אַרְבַּע הָאֲמוּנוֹת הֵם בְּרַ – (חוץ) מֵאֲמָה יוֹסֵד וְאֲמָה סוֹבֵב
 וְהִינֵנוּ שֶׁשׁ אֲמוּנוֹת מִגַּג הַמְּבֻחָה, מִסִּיקָה הַגְמָרָה: תִּיקוּ.
 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה: **וְאֵם הָיָה שְׁנִיָּה שְׁוִין הַמְּמוּנָה אוֹמֵר לָהֶם הַצִּבְעִינוּ וְכו'.**
תָּנָא בְּבִרְיָתָא, שְׁהִיָּה הַמְּמוּנָה אוֹמֵר לָהֶם הוֹצִיאוּ אֲצִבְעֵיכֶם
לְמִנְיָן. הַגְמָרָה מְבַאֲרַת מִדּוּעַ נַעֲשֶׂה הַגּוֹרֵל בְּאוֹפֶן זֶה. שׁוֹאֲלָת
 הַגְמָרָה: מִדּוּעַ הוֹצִירָכוּ לַמְנוּת הָאֲצִבְעוֹת, וְנִימְנִינְהוּ לְיָדֵיהֶם – וְנִמְנָה
 אֶת הַכְּהֻנִּים עֲצָמָם. מְשִׁיבָה הַגְמָרָה: **מִסִּיעַ לִיָּה לְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר**
רַבִּי יִצְחָק, אָסוּר לְמָנוּת אֶת יִשְׂרָאֵל אֲפִילוּ לְדָבָר מְצוּהָ, דְּבִתִּיב לְגַבִּי
שְׂאוֹל הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶנָּה אֶת אֲנָשִׁי הַצִּבָּא (שְׁמוּאֵל א' יא ח) 'וַיִּפְקְדֵם בְּכָבוֹד,
וְכוֹ' הוּא לְשׁוֹן שֶׁבַר, שֶׁמֶנָּאם עַל יָדִי שֶׁכָּל אֶחָד הַשְּׁלִיךְ לִפְנֵינוּ
 שֶׁבַר חֲרָס וְנִמְנו אֶת הַשְּׁבָרִים, וּמִכָּךְ שֶׁלֹּא מִנָּאם בְּגוֹפָם, יֵשׁ לַלְמוּד
 שֶׁאִסוּר לַמְנוּת אֶת יִשְׂרָאֵל אֵף לְדָבָר מְצוּהָ, שְׁהִיָּה הִיתָה זֹו מִלְחָמָה
 מְצוּהָ. דּוּחָה הַגְמָרָה: **מִתְקַיֵּם לָהּ רַב אֲשֵׁי, מִמָּאֵי דְהָאֵי 'כָּבוֹד' לִישְׁנָא**
דְּמִיבְּקָן – לְשׁוֹן שֶׁל שְׁבָרִים הוּא, וְדִילְמָא שְׁמָא דְמָתָא – אוֹלִי שֶׁם
מְקוֹם הוּא, בְּדִבְתִּיב (שְׁמוּאֵל א' ח) 'וַיִּמְצְאוּ [אֶת] אֲדֹנֵי כּוֹךְ [בְּכּוֹךְ]
וַיִּלְחֲמוּ בּוֹ. הַגְמָרָה מְבִיאָה מִקּוֹר אַחֵר לְדִין זֶה: אֵלָּא הָאִסוּר
 לַמְנוּת אֶת יִשְׂרָאֵל נִלְמַד מִהָכָא, שֶׁנִּאֲמַר בַּמִּלְחָמָה שְׂאוֹל בַּעֲמַלְק
 (שְׁמוּאֵל א' טו ד) **וַיִּשְׁמַע שְׂאוֹל אֶת הָעָם, וַיִּפְקְדֵם בְּטִלְאִים, שֶׁמֶנָּה**
 שְׂאוֹל אֶת אֲנָשִׁי הַצִּבָּא עַל יָדִי שֶׁנִּטַּל כָּל אֶחָד טֵלָה מִצָּאֵן שְׂאוֹל,
 וְהִבְיָאוּ אֶת כָּל הַטִּלְאִים לְמִקּוֹם רַחֵב וְנִמְנו אוֹתָם.
 מֵאֲמַר נִסּוֹף בַּעֲנִין זֶה: **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כָּל הַמְּנוּהָ אֶת יִשְׂרָאֵל**
 לְגוּלְגּוֹלְתוֹת עוֹבֵר בְּלָאוֹ, שְׁנֵאֲמַר (דְּהוּשָׁה ב א) **'וְהָיָה מִסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**
כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד,' כלומר שֶׁאִסוּר לְמוֹדְדוֹ. רַב נִחְמֵן בְּרַי יִצְחָק
אָמַר, עוֹבֵר בְּשִׁנֵּי לֵאיוֹן שְׁנֵאֲמַר (שם) 'לֹא יִמָּד וְלֹא יִסְפֹּר.'
 הַגְמָרָה מְבִיאָה קוּשִׁיָּא עַל פְּסוּק זֶה: **אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַי נִחְמֵנִי, רַבִּי**
וַיִּתֵּן רַבִּי – הַקֶּשֶׁה סְתִירָה, בְּתִיב בַּתְּחִילַת הַפְּסוּק 'וְהָיָה מִסְפֵּר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם,' וּמִשְׁמַע שִׁיחִיהָ לָהֶם מִסְפֵּר, וּבְהַמְשָׁךְ בְּתִיב 'אֲשֶׁר
לֹא יִמָּד וְלֹא יִסְפֹּר' וּמִשְׁמַע שֶׁאֵין לָהֶם מִסְפֵּר כִּלְל. מִתְרַצֵּת הַגְמָרָה:
לֹא קָשִׁיָּא, בָּאן – בְּסִיוֹם הַפְּסוּק מְדוּבָר בּוֹמֵן שִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ
שֶׁל מְקוֹם שֶׁאֵין אֵין לָהֶם מִסְפֵּר כִּלְל. וְאִילוּ בָּאן – בַּתְּחִילַת הַפְּסוּק,
 מְדוּבָר בּוֹמֵן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם שֶׁאֵין רַבִּים הֵם אֵין יֵשׁ לָהֶם
 מִסְפֵּר.
 תִּירוּץ נִסּוֹף: **רַבִּי אָמַר מְשׁוּם אָבָא יוֹסִי בֶן דּוֹסֵתָא, לֹא קָשִׁיָּא, בָּאן**
 בְּסִיוֹם הַפְּסוּק מְדוּבָר כֶּשֶׁהִסְפִּירָה הִיא בְּיָדִי אָדָם, שֶׁלֹּא יוֹכִלוּ
 לְסוֹפֵרם כִּלְל, וְאִילוּ בָּאן – בַּתְּחִילַת הַפְּסוּק מְדוּבָר כֶּשֶׁהִסְפִּירָה
 הִיא בְּיָדִי שְׁמִי, וְכוּנֹת הַפְּסוּק שֶׁמִּסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה גָדוֹל עַד
 שֶׁלֹּא יוֹכִלוּ לְסוֹפֵרם בְּיָדִי אָדָם אֲלֵא רַק בְּיָדִי שְׁמִי.
 אֲגַב הַזְכַּרְתָּ שְׁנֵי הַמִּנְיָנִים שֶׁמֶנָּה שְׂאוֹל אֶת אֲנָשִׁי צִבָּאוֹ מְבִיאָה
 הַגְמָרָה מֵאֲמַר הַקְּשׁוֹר לָכֵךְ: **אָמַר רַב נְהִלְיָא בְּרַי אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל,**
כִּיּוֹן שְׁנֵתְמָנָה אָדָם לְהִיּוֹת פְּרָנָם – מְמוּנָה עַל הַצִּבְיָה הִרִי הוּא
מִתְעַשֶּׂה, שְׁהִיָּה מַעֲרָאָה בַּמִּנְיָן הָרֵאשׁוֹן (בַּמִּלְחָמָה יֵשׁ גִּלְעָד) שְׁהִיָּה
 קוֹדֶם שֶׁמֶלֶךְ שְׂאוֹל עַל יִשְׂרָאֵל בְּתִיב **'וַיִּפְקְדֵם בְּכָבוֹד' – בַּשְּׁבָרִי**
 חֲרָסִים, וְהִינֵנוּ דְּבַר מוֹעֵט, וְלִכְפּוֹף – בַּמִּנְיָן הַשֵּׁנִי (בַּמִּלְחָמָה עֲמַלְק)
 שְׁהִיָּה לֵאחֲרָ שֶׁכָּבַר הַמְּלִיכּוּתוֹ כִּלְל יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם בְּתִיב **'וַיִּפְקְדֵם**
בְּטִלְאִים' – שֶׁמֶנָּה אוֹתָם עַל יָדִי טִלְאִים שֶׁנִּלְקְחוּ מִצָּאֵנוּ, הֲרִי
 שֶׁנִּתְעַשֶּׂר בִּנְיָתִים.
 שׁוֹאֲלָת הַגְמָרָה: **וְדִילְמָא מִיִּדְּהוּ – שְׁמָא הַטִּלְאִים הִיוּ מִשְׁלָהֶם,**
 וְאֵין רֵאִיָּה שֶׁהִתְעַשֶּׂר. מְשִׁיבָה הַגְמָרָה: **אֵם בֶּן, מַאי רַבּוּתָא דְּמִיִּלְתָּא**
 – מַה הַחֲשִׁיבוֹת בְּכֶךְ שֶׁמֶנָּאם בְּטִלְאִים, וְלִמָּה לֹא מִנָּה אוֹתָם עַכְשִׁיו
 גַּם כֵּן בַּשְּׁבָרִי חֲרָסִים, אֲלֵא וְדֹאֵי שִׁבְסוּף נִתְעַשֶּׂר וּמִנָּאם בְּטִלְאִים
 שְׁלוֹ.
 אֲגַב שֶׁהִזְכַּרְהָ מִלְחָמָה עֲמַלְק מְבִיאָה הַגְמָרָה דְּרַשָּׁה בַּעֲנִין: כְּתוּב
 (שְׁמוּאֵל א' טו ד) **'וַיָּבֵא שְׂאוֹל עַד עִיר עֲמַלְק וַיִּרֶב בְּנָחַל,' אָמַר רַבִּי מִנִּי**
 פִּירוּשׁ הַפְּסוּק הוּא, שֶׁכְּבִיכּוֹל עָשָׂה שְׂאוֹל מְרִיבָה עִם ה' עַל עֲקָבִי
 נָחַל – עֲגֵלָה עֲרוּפָה שֶׁנִּעְרַפְתָּ בְּנַחַל, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְשִׁאֲלוֹ (שם טו א) **'עֲתָה לֹךְ וְהִבִּיתִּי אֶת עֲמַלְק וְהִחַרְמֹתָם אֶת כָּל**
אֲשֶׁר לוֹ, וְלֹא תִחַמֵּל עָלָיו, וְהִמָּוֶתָה מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה, מִעַלְל וְעַד
יוֹנֵק, מִשׁוּר וְעַד שָׂה, מִגְּמֹל וְעַד חֲמוּר' אָמַר שְׂאוֹל, קַל וְחוּמוֹ, וְמַה
נִפְשָׁא אִתָּה שֶׁנִּמְצָאָה מִתָּה בְּשִׁדָּה וְלֹא נוֹדַע מִי הִרְגָה אֲמָרָה תוֹרָה

1 וַיֵּבֶא תַחֲלָקוֹ אֶת הַשָּׂדֶה וְהָרָאָה בַּדַּעְתּוֹ שְׁעֵדִיין הוּא חוֹשֵׁד
2 בַּמִּפְיבוּשָׁת, יֵצֵאָה בֵּת קוֹל וְאִמְרָה לוֹ שִׁיעֵנֵשׁ עַל כֵּךְ בַּעֲוֹנֵשׁ זֶה,
3 רַחֲבָעֵם בֶּן בִּנְךְ, וַיִּרְבָּעֵם בֶּן נִבְט יַחֲלָקוֹ אֶת הַמַּלְכוּת, וְנִמְצָא שֶׁנִּפְרַע
4 דוֹד עַל חֲטָא זֶה.

5 מֵאֵמֶר נֹוסֶף בַּעֲנִין שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ: נֵאמַר בַּפְּסוּק (שְׁמוּאֵל א' יג א) 'בֶּן שָׁנָה
6 שְׁאוּל בְּמַלְכוֹ', אָמַר רַב הוֹנָא, כּוּוֹנֵת הַפְּסוּק שֶׁהִיא שְׁאוּל בְּתִינוּק בֶּן
7 שָׁנָה, שְׁלֹא טַעַם טַעַם חֲטָא. מִתְקִיף לָהּ רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, וְאִימָא
8 שְׁמָא כּוּוֹנֵת הַפְּסוּק שֶׁהִיא שְׁאוּל בְּבֶן שָׁנָה שְׁמִלּוּכְלָךְ בְּטִיט וּבְצוּאָה.
9 לֵאחֲרָה שֶׁאֵמֶר כֵּן, אֲחֻיָּא לִיה לְרַב נַחֲמָן סִיּוּטָא בְּחַלְמִיָּה – הָרָאוּ
10 לְרַב נַחֲמָן בַּחֲלוּם מִלֵּאכִי חִבְלָה הַמַּבְהִילִים אוֹתוֹ, וְתִלָּה זֹאת בַּמָּה
11 שֶׁהִרְהֵר אַחֲרָה שְׁאוּל, וְלִכֵּן אָמַר, נַעֲנִיתִי לָכֶם – דְּבִרְתִּי כִּנְגַדְכֶם יוֹתֵר
12 מִן הָרָאוּי עֲצָמוֹת שְׁאוּל בֶּן קִישׁ. הִדְר חָזָא – שׁוֹב רָאָה סִיּוּטָא
13 בְּחַלְמִיָּה, כִּיּוֹן שֶׁלֹא אֵמֶר זֹאת בְּכַבּוּד הָרָאוּי לְשְׁאוּל, חֲזוֹר וְאָמַר,
14 נַעֲנִיתִי לָכֶם עֲצָמוֹת שְׁאוּל בֶּן קִישׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

15 מֵאֵמֶר נֹוסֶף בַּעֲנִין שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ: אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל, מִפְּנֵי
16 מָה לֹא נִמְשְׁכָה מַלְכוּת בֵּית שְׁאוּל לְאוּרֶךְ יָמִים, מִפְּנֵי שְׁלֹא הָיָה בּוֹ
17 שׁוּם דּוֹפִי – פָּגַם] בִּיחּוּס מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיֵּשׁ בְּזֵה חִסְרוֹן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן

18 מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק, אֵין מַעֲמִידִין פְּרָנָם עַל הַצִּיּוּר אֱלָא
19 אִם בֶּן קוֹפָה שֶׁל שְׂרָצִים תְּלוּיָהּ לוֹ מֵאֲחוּרָיו – שִׁישׁ פָּגַם בִּיחּוּס
20 מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְהִטְעֵם לִכְךָ, שְׁאִם תְּזוּזָה דַּעְתּוֹ עָלָיו – יִתְגַּאֲהַר אֲוִמְרִין לוֹ
21 חֲזוֹר לְאַחֲרֵיךְ וְרָאָה מִהֵיכָן בָּאת.

22 טַעַם נֹוסֶף: אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה נַעֲנֵשׁ שְׁאוּל שְׁבֵא לִידֵי
23 חֲטָא וּמַחֲמַת כֵּן נִיטְלָה מַלְכוּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבִּתְחִילַת מַלְכוּתוֹ מָחַל עַל
24 כְּבוֹדוֹ, וְגִילָה שְׁאִינוֹ רָאוּי לְמַלְכוּת, מִשּׁוּם שֶׁהַמֶּלֶךְ צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה
25 אִימָתוֹ עַל הַבְּרִיּוֹת, שְׁנֵאֲמַר לֵאחֲרָה שֶׁהַמֶּלֶךְ לְמַלְךְ (שֵׁם י כז)
26 'וּבְנֵי בְלִיעֵל אָמְרוּ מָה יִשְׁעֵנוּ זֶה וַיִּבְּזוּהוּ וְלֹא הִבִּיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי
27 בְּמַחֲרִישׁ, וּבְתִיב בַּהֲמִשְׁךְ הָעֵנִין (שֵׁם יא א) 'וַיַּעַל נָחֵשׁ הָעֲמוּנִי וַיַּחֵן עַל
28 יָבֶשׁ גִּלְעָד' וְגו', וּבִסְיוֹם הָעֵנִין כְּתוּב שֶׁעָקֵב מָה שֶׁנִּיצַח שְׁאוּל אֶת
29 נָחֵשׁ הָעֲמוּנִי אֵמֶר הָעַם לְשְׁמוּאֵל עַל אוֹתָם בְּלִיעֵל שֶׁבִּיזוּהוּ
30 בְּתַחֲלִילָה (שֵׁם יא יב) 'מִי הָאֵמֶר שְׁאוּל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ תָּנוּ הָאֲנָשִׁים
31 וְנִמְיָתָם' וְאִילוֹ שְׁאוּל אָמַר לָהֶם (שֵׁם יא יג) 'לֹא יוֹמֵת אִישׁ בַּיּוֹם הַזֶּה',
32 הָרִי שֶׁמָּחַל שְׁאוּל עַל כְּבוֹדוֹ וְלֹא חָס עַל כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ.

33 מֵאֵמֶר נֹוסֶף בַּעֲנִין: וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק, כָּל
34 תְּלָמִיד חָכָם